

ของกินคนเมือง

มาลา คำจันทร์

ข้าวแคบ

ข้าวแคบไม่ใช่ข้าวที่คัปลวก คำว่าแคบของล้านนาหมายถึงอาหารที่กรอบ เช่น แคบหมู แคบไข่ และข้าวแคบ เป็นต้น

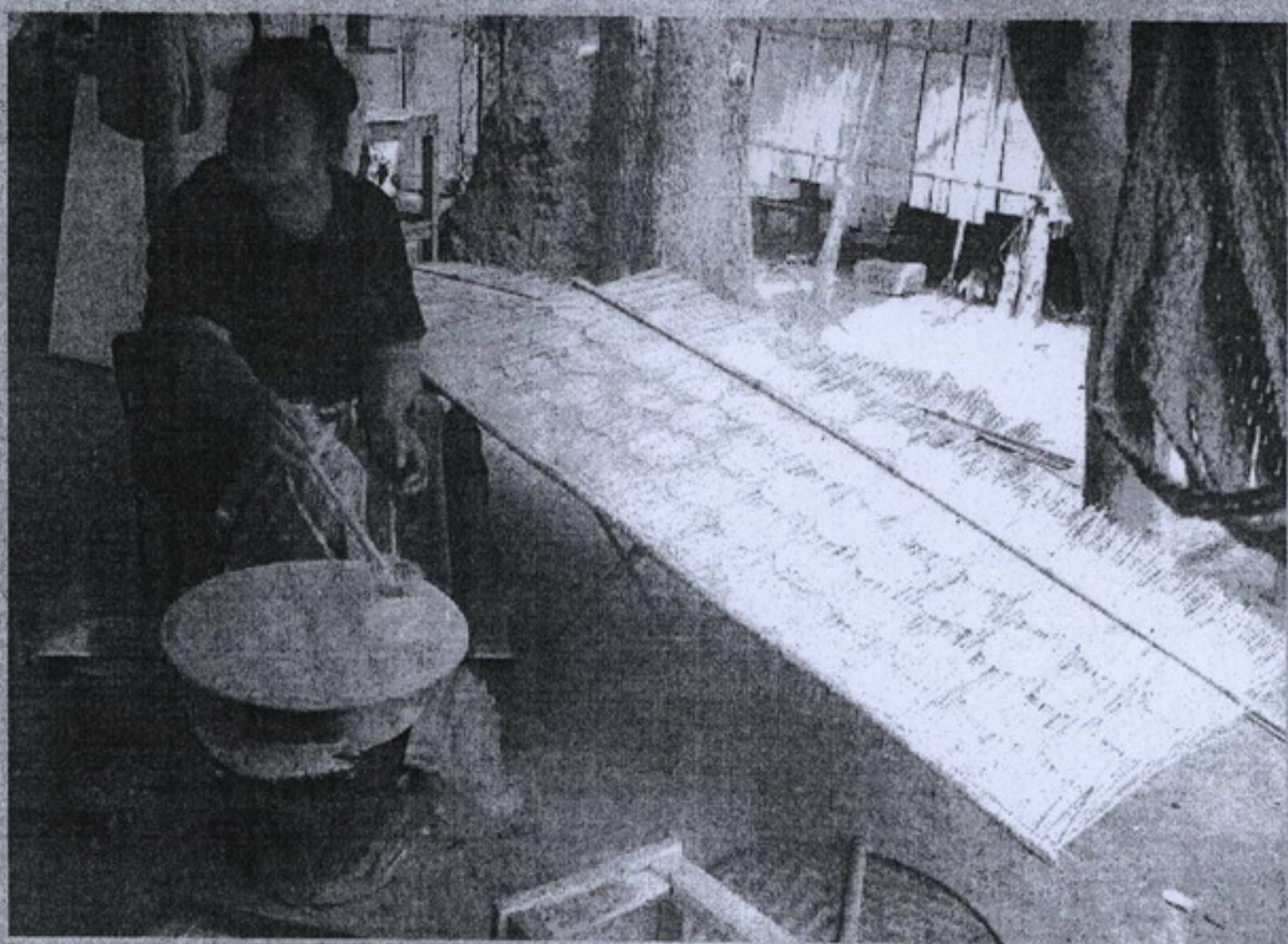
ข้าวแคบมักคู่กับงานปอยหลวง เห็นข้าวแคบที่ไร นึกไปถึงสีสันบรรยากาศของปอยหลวงทุกที

เหมือนได้ยินเสียงฆ้องเสียงกลอง เหมือนได้เห็นตุงใจซอซ้างสะบัดพลิกริกไหวในสายลมแล้ง เหมือนได้เห็นความเคลื่อนไหวพลุกพล่านในหมู่บ้านชนบทเงียบเชียบ

ข้าวแคบเป็นของกินเล่น เป็นอาหารว่างซึ่งมีอยู่ไม่กี่อย่างในวิถีล้านนา มักเอามาสูมต้อนรับพี่น้องต่างบ้านคราวงานปอยหลวง หรืองานสงกรานต์ปีใหม่ หรือไม่กี่งานเบิกชัตบุชพระ

ข้าวแคบคล้ายกับข้าวเกรียบของภาคกลาง

วิธีทำข้าวแคบ เขาจะเอาแป้งข้าวเจ้าไปละลายน้ำจนกลายเป็นน้ำแป้ง ปรงรสด้วยเกลือเล็กน้อย โรยงาตำลงไป แล้วก็ตักไปละลายบนผ้าขาวบางที่ขึงบนปากหม้อต้มน้ำอย่างในรูป ใอน้ำอันเดือดพลุ่งพล่านภายในหม้อจะพุ่งขึ้นไปนิ่งแป้งละลายให้สุก พอสุกก็ชะออกทีละแผ่นเอาไปผึ่งบนตับหญ้าคา เต็มตบก็ยกไปตากแดด หากเป็นหน้าฝนไม่มีแดดก็มักไม่ทำ หน้าฝนความชื้นสูง เชื้อราเจริญเติบโตดี มันจะเหาะมารุมกินข้าวแคบเหมือนพรหม

เหาะลงมากินง้วนดินเมื่อคราวจักรวาลเริ่มก่อตั้ง

ข้าวแคบเป็นแผ่นใสๆ ไม่นิยมใส่สี แต่บางทีก็เห็นแม่บ้านร่วมสมัยบางคนคิดเอาเอาแคโรทีนมาบดแล้วละลายน้ำเพื่อเอาสีส้มและเพื่อเพิ่มคุณค่าทางอาหารให้แก่ข้าวแคบ พุดง่าย ๆ ก็คือแทนที่จะละลายแป้งข้าวเจ้าในน้ำเปล่า แต่กลับละลายในน้ำแครอท น้ำฟักทองและน้ำใบเตย เป็นต้น

ก็คิดอ่านกันไป ไม่เสียหายหรอก ดีเสียอีกเพราะได้ใช้ความคิด การยึดติดในรูปแบบเดิมๆ บางทีก็ทำให้คัปลวก แต่คิดแล้วจะลงตัวหรือไม่เป็นอีกเรื่อง

ข้าวแคบเป็นแผ่นๆ ที่ตากแห้งแล้วนั้นไม่นิยมเอาไปทอดอย่างข้าวเกรียบ แต่นิยมเอาไปผึ่งไฟพอเหลือง มันจะพองตัวขึ้น เวลากินก็ง่ายมาก คั่วขึ้นมาแล้วกัดหับ เป็นของกินเล่น หน้าหนาวคราวเดือนสี่เดือนห้าแบบล้านนา เวลาค้าคินก่อนนอน คนแต่ก่อนจะหิงไฟหนาว หมายความว่าผิงไฟแก่หนาว ไม่ใช่ผิงไฟเพื่อให้หนาว คนเขาจะเอาข้าวแคบมาบั้งจี๋แบ่งกันกิน พ่อแม่แม่เฒ่าก็มักจะเล่าเรื่องราวเก่าหลังไปด้วย กลายเป็นความอิมใจของเด็กๆ นอกจากจะอิมท้องเพราะข้าวแคบอุ่นๆ หอมๆ

นอกจากจะเป็นของกินเล่นแล้ว ข้าวแคบยังเป็นกับข้าวของแม่กำเดอนอีกด้วย แม่กำเดอนคือหญิงอยู่ไฟ คนแต่ก่อนจะให้แม่กำเดอนระยะแรกๆ กินข้าวกับข้าวแคบไปก่อน ยังไม่ให้กินกับข้าวอื่นๆ เพราะกลัวจะแสลง นอกเหนือจากนี้ ข้าวแคบยังไปปรากฏบทบาทอยู่ในวรรณกรรมเรื่องเต้าน้อยองค์ คำตอนที่อผีสีม้นหลอกเศรษฐีหน้าโง่ว่าป่วยหนัก หากไม่ได้กินหัวใจเต้าน้อยองค์จะไม่หาย ว่าแล้วนางก็พลิกตัวบนที่นอนพร้อมครางโอดโอยว่าจะตายแล้ว กระจุกขำมันหักดังกรอบแกรบอยู่ข้างใน ที่จริงนางเอาข้าวแคบซ่อนไว้ได้ฟูก พอขยับตัวข้าวแคบก็แตกดังกรอบแกรบ เศรษฐีไม่รู้ก็คิดว่านางจะตายจริงๆ จึงใช้ให้คนไปจับเต้าน้อยองค์มาฆ่า

เรื่องราวจะเป็นอย่างไรไปหาอ่านเอง ที่นี่เขียนเรื่องของกินคนเมือง ไม่ได้เขียนเรื่องวรรณกรรมพื้นเมือง